

4. Бочкова І. І. Товарна біржа як учасник господарських правовідносин в умовах ринкової економіки / І. І. Бочкова // Форум права. – 2011. – №3. – С. 83-87 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2011-3/11biiure.pdf>

5. Олійник О. С. Поняття, ознаки, правова природа товарної біржі як особливого суб'єкта господарювання / О. С. Олійник // Вісник вищої ради юстиції. – 2012. – №3 (11). – С. 82-94

УДК 346.3 (043.2)

Раїнчук І. І., студентка,
Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Шишка Р. Б., д.ю.н., професор

АГЕНТСЬКІ ДОГОВОРИ: КОЛІЗІЙНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

З 2004 р. на законодавчому рівні закріплені агентські відносини, які до набрання чинності Господарським кодексом України регулювалися нормами старого Цивільного кодексу, а саме: загальними положеннями про зобов'язання, договори доручення і комісії. В новому Цивільному кодексі агентським відносинам присвячено окрема стаття 243 «Комерційне представництво» [2]. А Господарський кодекс, який набув чинності 1 січня 2004 р., присвячує агентським відносинам розділ 31. Цікаво, що в міжнародній практиці сторони агентських договорів називаються «Принципал» і «Агент», а кодекс іменує сторони: «комерційний агент» і «суб'єкт, якого представляє агент» [3, с. 8].

Відповідно до п. 1 ст. 295 Господарського кодексу України комерційне посередництво (агентська діяльність) є підприємницькою діяльністю, що полягає в наданні комерційним агентом послуг суб'єктам господарювання при здійсненні ними господарської діяльності шляхом посередництва від імені, в інтересах, під контролем і за рахунок суб'єкта, якого він представляє.

Звичайно, агентський договір поєднує в собі ознаки, які притаманні договору доручення і комісії. Серед них слід виокремити наступні:

1) агентський договір має такі схожі риси з договором доручення: агент діє від імені суб'єкта, якого він представляє, як повірений від імені довірителя; агент, як і повірений – не набуває жодних прав та обов'язків за укладеними ним договорами; зобов'язаний особисто виконувати дії, на які він уповноважений договором, що покладає на нього певні обов'язки

стосовно передачі прав іншій особі; повинен звітувати перед особою, яку він представляє;

2) агентський договір має такі схожі риси з договором комісії: агент, як і комісіонер – діє за рахунок комітента, за свою діяльність отримує винагороду. Проте агентський договір має й такі ознаки, які відрізняють його від зазначених договорів. По-перше, агентом згідно з чинним законодавством може бути суб'єкт підприємницької діяльності. По-друге, агентський договір безпосередньо пов'язаний із здійсненням господарської діяльності.

Ключовою проблемою при дослідженні будь-якого господарського договору є дослідження його предмету. Відповідно до п. 1 ст. 297 ГК України за агентським договором одна сторона (комерційний агент) зобов'язується надати послуги другій стороні (суб'єкту, якого представляє агент) в укладенні угод чи сприяти їх укладенню (надання фактичних послуг) від імені цього суб'єкта і за його рахунок. Законодавець встановив, що предметом агентського договору може бути надання однією стороною іншій стороні юридичних послуг та надання однією стороною іншій стороні фактичних послуг [1].

Не зрозумілою виглядає позиція законодавця і стосовно кола суб'єктів, яким може надаватися послуги комерційний агент. З одного боку, суб'єктом господарювання визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність. З другого боку, на практиці виникає запитання, чи вправі комерційні агенти надавати послуги громадянам України, які не здійснюють господарську діяльність і не зареєстровані як підприємці? Жодних перепон для цього Господарський кодекс України не встановлює, але в той же час цю категорію громадян він не визнає як суб'єкта господарювання.

Проблемним є також питання щодо повноважень комерційного агента на укладання угод. Відповідно до п. 2 ст. 298 ГКУ – угода, укладена від імені суб'єкта, якого представляє комерційний агент, без повноваження на її укладання або з перевищенням наданого йому повноваження, вважається схваленою цим суб'єктом за умови, якщо він не відхилить перед третьою особою дії комерційного агента. Наступне схвалення угоди суб'єктом, якого представляє агент, робить угоду дійсною з дня її укладення. Законом не регулюється строк, протягом якого повинне здійснитись наступне схвалення угоди суб'єктом, а також форма його здійснення (усна чи письмова). Тільки схвалення угоди суб'єктом, якого представляє агент робить її дійсною з дня укладення такої угоди [4, с. 87].

Однією з проблем, що виникають на практиці, є відмежування договору доручення від агентського договору. У п. 2 ст. 305 ГКУ зазначено, що у

частині не врегульованій нормативно – правовими актами, зазначеними у цій статті до агентських відносин можуть застосовуватися відповідні положення Цивільного кодексу України, якими регулюються відносини доручення. В той же час, відповідно до ст. 1008 Цивільного кодексу України, що регулює припинення договору доручення, довіритель або повірений мають право відмовитися від договору доручення у будь – який час. При цьому припинення агентських відносин, в тому числі і внаслідок розірвання агентського договору, так само як і порядок такого розірвання, врегульовані ст. 304 ГК України, відтак підстав застосування ст. 1008 Цивільного кодексу України немає, а отже, одностороння відмова від договору, неможлива протягом строку дії договору.

Таким чином, агентський договір, на наш погляд, є самостійним договором в сучасному праві України. Саме тому, враховуючи його широку розповсюдженість серед суб'єктів підприємницької діяльності, він потребує подальшого дослідження і приведення норм чинного законодавства до потреб правозастосовної практики.

Література

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003р. // Відомості Верховної Ради. – 2003.– № 40-44.
3. Новолаєва О. Агентські відносини в господарському кодексі / Новолаєва О. // Юридична газета. – 2005. –№ 14 (50).
4. Панасюк А. Правовий режим агентського договору: проблемні аспекти // Актуальні питання державотворення в Україні очима молодих учених. Збірник наукових праць міжнародної науково-практичної конференції: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих вчених Київського національного університету імені Тараса Шевченка. – К., 2009. – Ч. III.